

Oculaire inspectien ofte Gerichtlike Besichtigingen

Ook in vroeger eeuwen kwam het voor dat men bij geschillen een onderzoek ter plaatse kon aanvragen, zodat met eigen ogen een nauwkeurige beschouwing kon plaatsvinden. Het werd omschreven als ‘Oculaire inspectien ofte Gerichtlike Besichtigingen’. Tegenwoordig gebruikt men de termen plaatsopneming en bezichtiging, in het kader van de waarheidsvinding.

Het bestuur van de stad Groningen legde hiervoor de bepalingen en voorschriften vast in een ordonnantie, die op 12 februari 1636 werden gedrukt bij Hans Sas, ‘Boeckdrucker Ordinaris’, die zijn zaak had in de Heerestraat te Groningen. De gezworene Hans Sas, alias Joannes Sassijs, was reeds sedert 1614 de Groningse stads- en statendrukker, alsook de officiële academiedrukker.

Met de door hem gedrukte Groningse ordonnantie werd duidelijk gemaakt dat een ‘Oculaire inspectien ofte Gerichtlike Besichtigingen’ werd verricht door ‘den Heere Borgemester met sijn Bysitteren van het Neder-Gerichte’. De ordonnantie omvatte 15 artikelen, gedrukt op acht pagina’s.¹

De partijen kregen de gelegenheid een ‘kort verhael van de questie’ te geven. En ‘de onkosten zullen uytgeleyt worden by den genen die-welcke het versoeck daeromme ghedaen’.

Op 15 februari 1725 verscheen er bij Gesina Elama, Ordinaris Stadts Boekdruckersche, een herziene versie van de ordonnantie. Met acht korte artikelen werd deze ordonnantie afgedrukt op vier pagina’s in het formaat 19 x 15 cm.²

Hierin stond vermeld dat een ‘Geregtelijke Besigtinge’ zal geschieden door de ‘H. Heeren van het Neder Gerigte’.

De onkosten moesten nu door beide partijen elk voor de helft worden voldaan.

Wanneer een bezichtiging buiten de stad moest plaatsvinden, werden deze kosten verdubbeld. In 1734 werd deze ordonnantie herdrukt.³

-----
¹ Tg. 740 invnr. 254 Ordonnantie op die oculaire inspectien ofte Gerichtlike besichtigingen in deses Stads judicature.

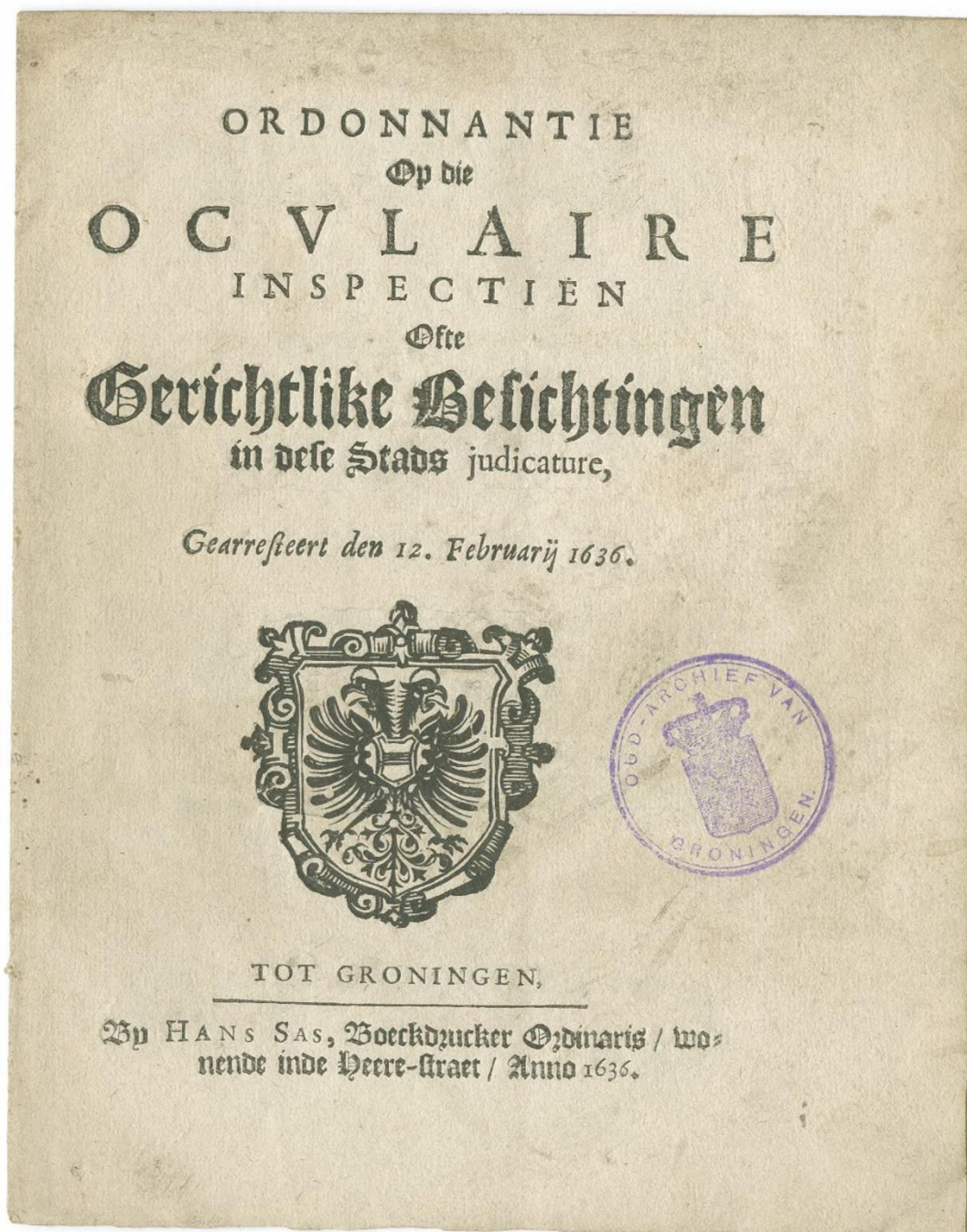
² 1957 Bibliotheek Groninger Archieven, 31712.

³ 1605 Stadsbestuur van Groningen, GrA, 1006.

Ordonnantie op die oculaire inspectien ofte
Gerichtlike Besichtingen in dese Stads judicature,

Gearresteert den 12 Februarij 1636.

Tot Groningen,
Bij Hans Sas, Boeckdrucker Ordinaris
wonende inde Heere-straat / Anno 1636.

Borgemesteren ende Raed in Groningen / bemerckende de ongeregeltheyden de-
welcke daer sijn in het stuck van-de Oculaire Inspectien,
hebben ge-ordonneert ende ge-statueert, ordonneren ende statueren 't gene hier
nae volget.

I.

Dat van nu voort-aen die gene de welcke in dese Stad ofte der-selver judicature met emant
questie heeft wegen Swettinge / Servituten, ofte anders / daeromme hy nodich achtet Oculaire
Inspectie te laten nemen / sijn partye sal laten citeren voor het Neder-Gerichte / ofte in-de
vacantie voor den vollen Raedt.

II.

Ende daer-van aenteikeninghe laten doen op de respective Rollen.

III.

Doch soo ondertusschen emant van partyen een Bot off Verbot begeert / sal 't selve van den
Heere praesident in 't Neder-Gerichte verkocht moeten worden.

IV.

De partyen opgeroepen zijnde / sal d'Impetrant / nae sommier ende kort verhael van-de
questie / aenhouden om een sekeren tijdt van Besichtinge / ten wynde de adverse partie
praesent zijnde sulx mach hooren / ofte absent blyvende / daer van verwittiget weerden.

V.

De Besichtinge accordeert wesende / sal geschieden door den Heere Borgemester met sijn
Bysitteren van het Neder-Gerichte.

VI.

De-welcke d' Impetrant sal waer-nemen / ende ter questieuse plaetse doen gheleyden.

VII.

De partyen zullen ordentlijcken in loco de gemelte Heeren de eygentlijke questhe ofte hety
verschil aenwysen / ende daer by haer recht in 't corte deduceren mogen / alles met behoorlijk
respect aen het Gerichte.

VIII.

Sonder oock dat d'eene den anderen met onbehoorlike hevicheyt sal in-reden / veele min
injurieuselijc ofte schimpelijc bejegenen.

IX.

Sullende die gene de-welcke hier tegens peccert ofte sich verloopt / van-de praesente Heeren
in-de paene van 1, 2, 3, 4, ofte 5 Marck nae gelegentheynt bekeurt / ende daer voor datelijcken
door den Dienaer executeert worden.

X.

De Besichtinghe gedaen wesende / soo partyen de plano buyten / ofte ten overstaen der
Heeren in loco zijnde / met accorderen, zullen wederomme aen het Neder-Gerichte / ofte naer
gelegentheynt van saken aen den vollen Raedt gewesen worden / om hunne recht aldaer
formelijc te disputeren, ende daervan decisie te ontfanghen.

XI.

In cas van Renvoy ofte Appel aen den vollen Raedt / zullen de Heeren van het Neder-Gerichte ghehouden wesen van haere Besichtighe ende ghelegentheyte van-de questie pertinent Rapport te doen.

XII.

Met het welcke soo déene ofte ander van partyen niet te vreden muchte zijn / sal nieuwe Besichtiging van den vollen Raedt versocht ende obtineert moeten worden.

XIII.

Door een Neder-Gerichtes Besichtiging sal tot desselfs profijt telckens betaelt worden sestijn brab. Stuyvers: Ende van den vollen Raedt twee en dertich brab. Stuyv. Dan als de Besichtiging buiten de Stads Graften gheschiet / wordende de Vacatien verdubbelt.

XIV.

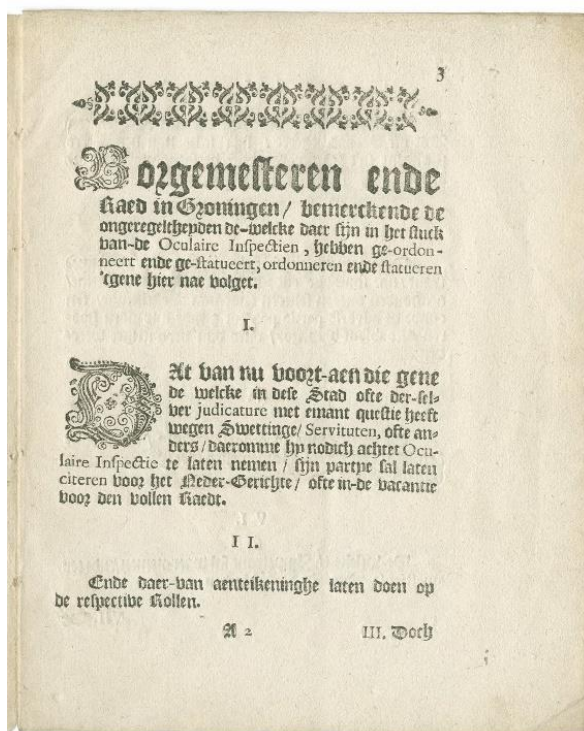
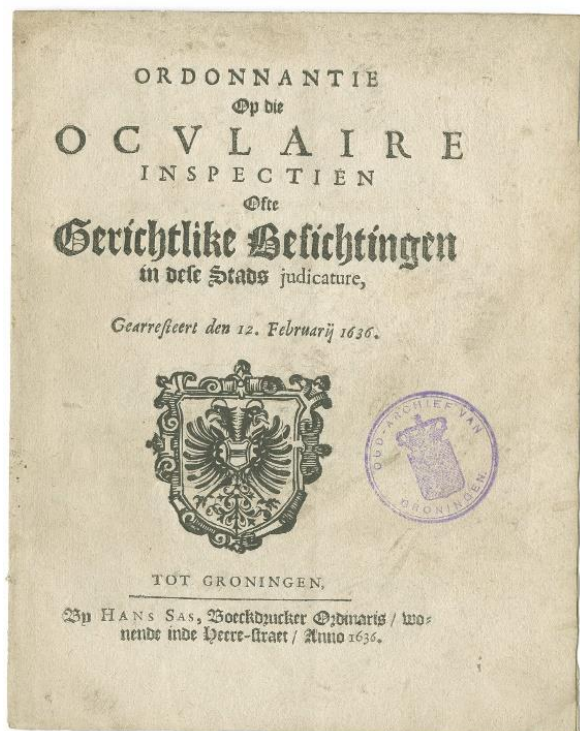
Dese onkosten zullen uytgeleyt worden by den genen die-welcke het versoeck daeromme ghedaen / salff den selven sijn recht van repetitie ad finem litis¹ / by soo verre hy komt te triumpheren.

XV.

Lastende en Bevelende allen Ingeseetenen / Advocaten, Procureurs, ende anderen die sulx aengaet / omme sich nae den inhouden van desen te reguleren. Want wy t'selve also bevonden hebben te behooren.

Ter Ordonnantie der Heeren
Voorsz.

D. Joh. Birza, Secret.

I I I.

Doch soo ondertusschen emant van partijen een
Bot of Verbot begeert / sal seide van den Heere
praesident mit Aeder-Gerichte versocht moeten wo-
den,

I V.

De partijen opgeroepen zijnde / sal d' Impe-
trant / nae sommier ende koyt verhael van-de questie/
aenhouden om een sekeren tijdt van Besichtinge / ten
eynde de adverse partie present zijnde sulx mach hoo-
ren / ofte absent blyvende / daer van verwittiget weer-
den.

V.

De Besichtinge accordeert weseude / sal geschie-
den door den Heere Hoghemester met sijn Splicterren
van het Aeder-Gerichte.

V I.

De-welcke d' Impetrant sal waer-nemen / ende ter
questieuse plaecte doen gheleypden.

VII. De

I I I.

Doch soo ondertusschen emant van partijen een
Bot of Verbot begeert / sal seide van den Heere
praesident mit Aeder-Gerichte versocht moeten wo-
den,

I V.

De partijen opgeroepen zijnde / sal d' Impe-
trant / nae sommier ende koyt verhael van-de questie/
aenhouden om een sekeren tijdt van Besichtinge / ten
eynde de adverse partie present zijnde sulx mach hoo-
ren / ofte absent blyvende / daer van verwittiget weer-
den.

V.

De Besichtinge accordeert weseude / sal geschie-
den door den Heere Hoghemester met sijn Splicterren
van het Aeder-Gerichte.

V I.

De-welcke d' Impetrant sal waer-nemen / ende ter
questieuse plaecte doen gheleypden.

VII. De

ken aen den vollen Raedt geseuen worden / om hun-
ne recht aldaer somelic te disputeren , ende daer-
van decisie te ontfanghen.

X I.

In cas van Renvoy ofte Appel aen den vollen
Raedt / sullen de Heeren van het Aeder-Gerichte
ghehouden wesen van haere Besichtinge ende ghe-
legentheit van-de questie pertinent Rapport te
doen.

X I I.

Met het welke soo d' eene ofte ander van par-
tyen niet te hyden mochte zyn / sal nieuwe Besich-
tinge van den vollen Raedt versocht ende obrineert
worden worden.

X I I I.

Door een Aeder-Gerichtes Besichtinge sal tot
deseffels proffijt telkens betackt worden selijc byab.
suppers: Ende van den vollen Raedt twee en dertich
byab. sups. Dan als de Besichtinge buiten de Stads
Grachten gheschee / worden de Vacatien verdubbelt.

X I V.

Dese onkosten sullen wtegelept worden by den
genen

genen / die-welcke het versoech daeromme ghebaen /
salk den selven sijn recht van repetitie ad finem li-
tis / by soo verre hy konipt te triumpheren.

X V.

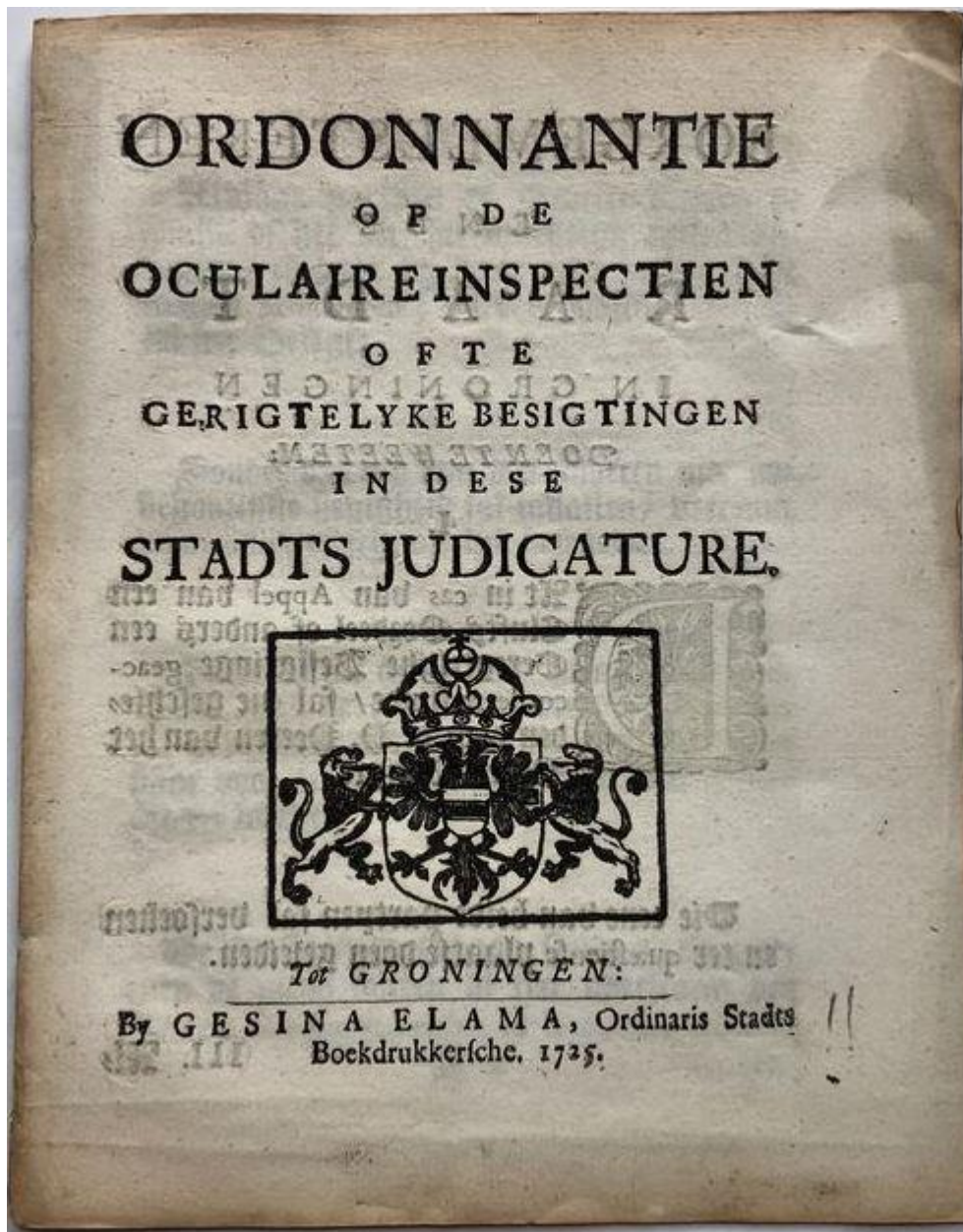
Lastende ende Bevelende allen Ingetenen / Ad-
vocaten, Procureurs , ende anderen die sulx aengaet /
omme sich nae den inhouden van desen te reguleren.
Want wy s' selve also beuonden hebben te behooren.

Ter Ordonnantie der Heeren
voorz.

D. IOH. BIRZA, Secret.

1 ad finem litis - tot aan het einde van het proces

Ordonnantie op de oculaire inspectien
ofte gerigtelijke besigtigen in dese stadts judicature

Tot Groningen:

By Gesina Elama, Ordinaris Stadts Boekdrukkersche. 1725.

Borgemeesteren ende Raadt in Groningen doen te weeten:

I.

Dat in cas van Appel van een Clufts Oordeel of anders een Geregtelijke Besigtinge geaccordeert sijnde / sal die geschieden door de H. Heeren van het Neder Gerigte.

II.

Die eene van beide partyen versoeken en ter quaestieuse plaatse doen geleiden.

III.

Alwaar partyen de gemelte Heeren de quaestie of het verschil ordentlijk sullen anwijzen / en daar by haar regt in het kort mogen deduceeren, met behoorlijke respect an het Gerigte.

IV.

Sonder dat den eene den anderen met onbehoorlijke hevigheid sal invallen / veel min injurieuslijk of schimpelijk bejegenen.

V.

Zullen die geene / die hier tegens peccerdt, van de praesente Heeren arbitrarie en na gelegenheid van saaken gebreukt / en daar voor anstondts door de Dienaar geexecuteert werden.

VI.

De Besigtinge gedaan sijnde / en partyen de plano buiten of ten overstaan der Heeren Gecommitteerden in loco niet accorderen, sullen wederom an het Gerigte geweest worden / om aldaar haar regt te disputeren, en daar van deciesie te ontfangen.

VII.

Voor een Neder Gerigts Besigtinge sal tot desselfs profijt Betaalt werden drie Car. gl. binnen de Stadt / en ses guld. buiten de Stadts Graften.

VIII.

Welke onkosten by partyen elk voor de helfte sullen worden voldaan.

Voorts werden alle Ingesetenen / Advocaten, Procureurs en andere die sulks angaat gelast / sig na den inhoudt van desen te reguleren.

Aldus gerevideert geresumeert en gearresteert Groningae in Curia den 15. Febr. 1725.

H. van Sysen, ^{vt.}

Ter Ordonnantie der H. Heeren voorsz.

W. Wolthers, *Secret.*

ORDONNANTIE

O P D E
OCULAIRE INSPECTIEN
O F T E
GERIGTELYKE BESIGTINGEN
I N D E S E

STADTS JUDICATURE.

Tot GRONINGEN.

By GESINA ELAMA, Ordinaris Stadts
Boekdrukkerfche. 1725.

BORGEMEESTEREN

E N D E

R A A D T

I N G R O N I N G E N

DOENTE WEETEN:

I.

At in cas van Appel van een
Clufts Gordeel of anders een
Geregtelike Besigtige geac-
cordeert sijnde sal die geschie-
den door de H. Heeren van het
Neder Gerigte.

II.

Die eene van beide partpen sal verfoeken
en ter quakieuse plaatse doen geleiden.

III. III.

III.

Alwaar partpen de gemelte Heeren de
quakie of het vershil ordentlijk sullen an-
wijfen / en daar by haer regt in het kort
mogen deduceeren / met behoorzijke respect
an het Gerigte.

IV.

Sonder dat den eene den anderen met on-
behoorzijke hebigheid sal invallen / veel min
injurieuslijk of schimpelijck besegenen.

V.

Sullende die geene / die hier tegens pec-
ceerdte, van de presente Heeren arbitrarie en
na gelegenheid van saaken gebruekt / en
daar voor anstondts door de Dienaar geexe-
cuteert werden.

VI.

De Besigtige gedaan sijnde / en par-
tpen de plano buiten of ten oberstaan der
Heeren Gecommitteerden in loco niet accorde-
ren,

ren, sullen wederom an het Gerigte gewee-
sen werden / om aldaar haer regt te dispu-
teren, en daar van decisie te ontfangen.

VII.

Door een Neder Gerigts Besigtige sal
tot dessels profijt telkens Betaalt werden
drie Car. gl. binnen de Stadt / en ses guld.
buiten de Stadts Graffen.

VIII.

Welke onkosten by partpen elk voor de
helfte sullen worden voldaan.

Doorts werden alle Ingesetenen / Advo-
caten, Procureurs en andere die sulks angaat
gelast / sig na den inhoudt van desen te re-
guleren. Aldus gerevideert geresumeert en gear-
refteert Groninge in Curia den 15. Febr. 1725.

H. VAN SYSEN, v.

Ter Ordonnantie der H. Heeren voorsz.

W. WOLTHE RS, Secret.

X X.
ORDONNANTIE
OP DE
OCULAIRE INSPECTIEN
OF TE
GERICHTELYKE BESIGTINGEN
IN DE SE
STADTS JUDICATURE.

TE GRONINGEN,
By GESINA ELAMA, Ordinaris Stadts
Boekdrukkerſche. 1734.

I I I.

Alwaar partpen de gemelte Heeren de quastie of het verschil ordentelyk sullen anwijzen / en daar by haar recht in het hoort mogen deduceren, met behoorlyke respect an het Gerichte.

I V.

Sonder dat den eene den anderen met onbehoorlyke hebigheidt sal invallen / veel min injurieuuslyk of schimpelyk bejegenen.

V.

Sullende die geene die hier tegens peccert, van de præsente Heeren arbitrarie en na gelegentheid van saaken gebzeukt / en daar vooz anstonts dooz de Dienaar geexecuteert werden.

V I.

De Besichtinge gedaan zjnde / en partpen de plano buiten of ten overstaan der Heeren Gecommitteerden in loco niet accorderen,

ren, sullen wederom an het Gerichte getwees-
sen werden / om aldaar haar recht te dispu-
teren, en daar van Decisie te ontfangen.

V I I.

Voort een Neder-Gerichts Besigtinge sal
tot desselfs proffijt telkens betaalt werden
drie Car. gl. binnen de Stadt / en ses guld.
buiten de Stadts Graften.

V I I I.

Welke onkosten by partpen elk voort de
helfte sullen worden voldaan.

Voorts werden alle Ingesetenen / Advo-
caten, Procureurs en andere die sulks angaat
gelast / sig na den inhoudt van desen te regu-
leren. Aldus gerevideert, geresumeert en gear-
resteert, Groningæ in Curia den 15. Febr. 1725.

H. VAN SYSEN, ^{vc.}

Ter Ordonnantie der H. Heeren voorsz.

W. WOLTERS, Secret.